

should understand that it is very important to us to know their capable of living. We think the main condition for the narrative's living as a form of the social memory is existing horizon of the culture. A set of narratives determining social memory is constructed as a result of social interactions, it is sustained by existing horizon of meaning. Analyzis of the narrative as an effective mnemonic means revealed its essential characteristics. In the article narrative is not simply as way of self-identification, it can be of the way of achievement the social purposes. Narrative as the form of being of social memory gives certain sense to the human actions and practices of identification.

The narrative form allows to the social objects to be in memory and to have a certain value and meaning in culture. The article gives the narratives characteristic for different social formations, which made it possible to define social entity.

The process of narrativization of social memory can have the dangerous signs, because memory, which refers to the past, turns into narrative, which refers to itself.

The problem of narrativization of the social memory is so essential, because the modern society raises new tasks to the social-philosophical comprehension.

Keywords: social memory, narrative, social societies self-identification.

Надійшла до редколегії: 13.12.2013 р.

УДК. 101. 2: 91

Л. В. Завгородько

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди

ФІЛОСОФІЯ ГЕОГРАФІЇ І ОСВІТНЯ МОДЕЛЬ ЖИТТЄТВОРЧОСТІ

Освітня модель життєтворчості розуміється як така, що реалізується не тільки на рівні особистісної поведінки та мислення, а й етнонаціональної ідентичності. Її осмислення відбувається в мережі координат, вкорінених в певному соціокультурному просторі. Саме осмислення стає предметом рефлексії в філософії географії як міждисциплінарній галузі знання.

Ключові слова: життєтворчість, філософія географії, освітній простір, ідентичність.

Постановка проблеми. Життєтворчість на сьогоднішній день є одним із тих концептів, які активно обговорюються представниками гуманітарних наук. В розвиток концепції життєтворчості як духовно-практичної діяльності зробили вагомий внесок І. Бичко, Н. Богданова, Л. Сохань, І. Єрмакова, С. Максименко та ін. З точки зору філософії, психології, соціології життєтворчість розглядали К.О. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, Л. Виготський, А. Маслоу, В. Франкл, Е. Фромм та ін. С. Яголковський відстоює розуміння життєтворчості як творчої діяльності в побудові свого життя. Концепт життєтворчості використовується й по відношенню до окремих особистостей в історії української культури [1, 3]. Проблематика творчості життя в межах психології особистості, психології життєвого шляху і психології творчості розвивали О. Васильєва, Є. Демченко, В. Роменець та ін. Стратегії життєтворчості визначають Л. Костюченко, Т. Резник, Ю. Резник. В. Мояло визначає п'ять стратегій творчої діяльності: стратегія аналогізації, комбінування, реконструювання, універсальна стратегія спонтанних дій. П. Горностаї розглядає життєтворчість як реалізацію «життєвої ролі» [4]; Л. Романовська як самоактуалізацію і самовдосконалення особистості на матеріалі діяльності дитячих громадських об'єднань [10]. В навчальному курсі «Життєтворчість особистості» остання аналізується в контексті формування ціннісного і відповідального ставлення до життя, його побудови і особистої самореалізації [8].

Ґрунтовний підхід до поняття життєтворчості саме з філософських позицій реалізований в колективній праці «Філософія. Курс лекцій» (К., 1993). Автори полагають фундаментальною колізією людського буття свободу. Діалектика множинного та єдиного, свободи та необхідності в індивідуальних та соціальних вимірах буття. Комунікативність «поєднує практику, культуру та духовний світ людської особистості» [12, с. 329]. Існують когнітивні, екзистенціальні та інші підходи до життєтворчості. Тим не менш магістральне розуміння життєтворчості вищеназваними авторами – як виховання. В статті І. Єрмакова «Педагогіка життєтворчості» йдеться про інтеграцію в суспільство дитини з особливими

потребами, про доречні для них технології самореабілітації, самообілізації [7]. В одній із Інтернет-публікацій школа життєтворчості розуміється як модель навчального закладу XXI ст. [11]. Інакше кажучи, освітня модель життєтворчості розуміється досить вузко. Освітній простір розглядається саме на рівні навчальних та виховних закладів, інші освітні механізми формування особистості майже ігноруються. Тим більш спеціальної ваги філософії географії в цьому контексті досі не приділялось.

Мета. Ми ставимо за мету з'ясувати, яку роль відіграє концепт простору та його філософське осмислення, інакше кажучи філософія географії в моделях життєтворчості, насамперед в освітній. Зазначена мета носить постановочний характер і спрямована на те, щоб сформулювати той напрямок, який ми вважаємо одним із пріоритетних для філософії географії в сучасній гуманітарній науці, обґрунтувати його світоглядні основи та практичне значення.

Виклад основного матеріалу. Н. Богданова визначає поняття життєтворчості таким чином: «Життєтворчість – це вищий прояв сутнісних сил, життєвого та творчого потенціалу особистості, духовна-практична діяльність людини, спрямована на свідоме самостійне і творче визначення (проекування) та здійснення власного життя як індивідуально-особистісного життєвого проекту» [2, с. 11]. Найважливішим фактором формування культури життєтворчості особистості виступає соціокультурне середовище, освіта. В якості останньої Богданова розуміє виховний процес насамперед в родині і школі, хоча відводить певну увагу життєтворчості у дошкільній, професійній, вищій та післядипломній освіті. Значно менше йдеться про інші рівні та форми освітньої, просвітницької діяльності, про більш широкий зміст освіти. Тим більш визнається, що життєтворчість – засіб побудування світоглядної цілісності та цілісної реалізації: «Ціннісні орієнтації є тим елементом структури життєтворчості особистості, який поєднує її самосвідомість, світогляд з активною творчою діяльністю» [2, с. 59].

Безумовно, життєтворчість є антропологічно орієнтованим концептом, але в такому разі на розгляді цієї проблематики мала позначитися ситуація «антропологічного краху», яка переживає людина і вся культура на протязі минулого і в нинішньому столітті. Крім того, мова йде про індивідуальний та загальнолюдський виміри життєтворчості, але не про соціальний або етнонаціональний. В той же час Богданова визначає, що «життєтворчість особистості – це процес утвердження (реалізації, самореалізації) особистістю власного життя у відповідності з індивідуально випестуваним ідеалом» [2, с. 42]. Богданова розглядає життєтворчість в аксіологічному сенсі, як цінність, а серед чинників життєтворчості називає суб'єктивні та об'єктивні. До об'єктивних, зокрема, відноситься, культура, а її важливий елемент і в той же час передумова існування – т.зв. «життєвий світ», розширення якого є «єдиним позитивним критерієм життєтворчого ефекту» [2, с. 20]. Л.І. Іванцев серед етапів процесу побудови особистістю технології життєтворчості також особливо виділяє умови існування, усвідомлення свого життєвого середовища [9]. Йдеться скоріше не про буквальний, а інші виміри цього поняття, насамперед соціокультурний. Не можна не погодитись, що освіта – це «комунікативно-творче середовище» [2, с. 116], хоча загальноновизнаним є неоднозначний характер сучасних комунікацій з точки зору моральної філософії та філософії освіти. Все більш наявними стають внутрішні ризики інформаційного суспільства та маніпулятивна природа ЗМІ, які, в свою чергу, дають певні підстави говорити про різне ставлення культури та цивілізації до навколишнього середовища. Якщо існуючі чинники цивілізаційного розвитку не зміняться, людству загрожує радикальне перезавантаження тих традиційних уявлень, які, в тому числі, в основі навчального матеріалу з географічних дисциплін на різних рівнях освіти – стосовно кліматичних поясів, температурних умов, корисних копалин і т.п. Відкритим залишається також питання, наскільки впливає зростаюча віртуальність комунікативного простору, в тому числі між викладачем і студентом (школяром) на освітні моделі життєтворчості, наскільки той, хто навчається, залишається в певній просторовій системі координат, і наскільки остання зберігає свій зв'язок з базисними характеристиками тієї чи іншої

культури; наскільки змінюються уявлення про навколишній світ, про швидкість додання відстаней та перешкод.

Адже освіта – це насамперед духовний простір, який, проте, імплементований в певну соціокультурну реальність, мережу загальнолюдських, професійних, конфесійних відносин, норм та традицій. Саме культурний простір ми вважаємо доцільним розглядати як середовище формування особистості та її життєтворчості. Необхідно зауважити, що в цьому просторі людина виступає як соціальна і духовна істота, але ця соціальність і духовність досягаються та набувають певних контурів через ставлення до Іншого, комунікацію, культурні практики та освітні орієнтири. Моделі життєтворчості потребують верифікації, яка відбувається в тому числі через відкритий/закритий характер соціальних та відповідно освітніх систем.

Філософія освіти підходить якнайкраще для осмислення поєднання прагнень індивіду та суспільно значущих орієнтирів цих прагнень. Якщо підсумувати впливи європейських культурних тенденцій на українські землі протягом декількох століть, починаючи з Давньої Русі, через Ренесанс та Просвітництво, то треба зазначити, що гуманістична складова в історії української культури виявляла свій життєтворчий потенціал саме через різні форми просвітницької та власне освітньої активності, діяльність навчальних закладів вищого рівня в більшій мірі, ніж через новачі в галузі соціальної філософії та художньої культури. Новий етап цієї освітньої діяльності був реалізований із заснуванням Харківського університету. Як православні братства і засновані ними школи, так і університети XIX століття стали потужними чинниками формування національної ідентичності саме тому, що їх діяльністю поєднувала в собі, крім власне освітянської складової, ще й видавництво, і акумуляцію та осмислення фольклорного матеріалу, історичного минулого, пошук спільних українських коренів та перспектив. Все це сприяло заповненню у свідомості як пересічних українців, так і представників народно-демократичної інтелігенції географічних «рамоч» національної самобутності життєтворчими значеннями і смислами. Це був просвітницький проект в широкому сенсі слова, про який і йдеться в даній статті, який формувався на перетині власне філософської, політологічної, соціологічної думки, конфесійних колізій, фольклорних джерел.

О. Джура, розглядаючи становлення життєтворчості особистості в контексті модернізації української освіти, доходить до висновку про життєтворчу сутність культури. Культуру можна розуміти як систему життєвих смислів суб'єкта, в якості якого виступає не тільки людина, а й група, і соціум. Джура визнає, що «культура як чинник життєтворчості людини має тісний зв'язок із соціальним середовищем» [5, с. 506]. Якість процесів життєтворчості визначає і рівень соціальної культури особистості.

Можливо, тому на пострадянському просторі не працює модель навчання на протязі всього життя. Не подолана установка на те, щоб людина вчилася для того, щоб потім бути ефективним гвинтиком в державній машині виробництва та споживання. Виходить, що подальша, післядипломна освіта – продовження дозвілля людини, своєрідне хобі, але не творча діяльність і не культурна практика. Але на сьогоднішній день у більшості людей немає часу та бажання на реалізацію навіть такої елементарної установки. Вмирає книжна культура, причому парадоксальним є те, що на більш технологічно розвиненому Заході цей процес відбувається повільніше, ніж в країнах колишнього СРСР, де різні сфери культурного життя і дозвілля стають маргінальними і вторинними секторами в структурі повсякденності на тлі значною мірою профанації освіти, відсутності щирої та усвідомленої зацікавленості в навчанні. В розвинених країнах, як правило, сформована та модель життєтворчості людини, в якій здобуті в школі, коледжі, університеті знання безпосередньо впливають на об'єктивну самооцінку, успішність, ефективність власного життя, зрештою на статус і статок. Ми візьмемо сміливість припустити, що певною мірою це пояснюється більш давніми традиціями університетської освіти та раніше й ефективніше розпочатою секуляризацією, більш тривалими і стійкими імплементаціями освіти в культурне життя, культурний простір західної людини.

В цьому контексті ми вважаємо доцільним навести точку зору, зокрема,

Т.Титаренко, яка розглядає поняття культури життєтворчості через характеристику «життєвого простору людини» як багатовимірною відображення стратегії життя. Саме життєвий простір для людини та сукупність географічних, соціокультурних вимірів у просторовому бутті етнопонаціональної спільноти ми вважаємо вихідною системою координат при розгляді порушених питань.

Для сучасної людини географія вже досить давно стала не просто спеціальною дисципліною чи методологічним полем осмислення відносин з оточуючим середовищем, але й засобом філософського осмислення просторового буття. Відома традиція уявлень про взаємозв'язок між духовним менталітетом тієї чи іншої національно-етнічної спільноти, властивими їй звичками, традиціями, релігійними уявленнями, матеріальною культурою, з одного боку, та всім комплексом геолого-кліматичних умов, характерних для тієї чи іншої місцевості, з іншого.

Відомо, що міфи та ті обряди, які виступають засобом їх ілюстрації для архаїчної свідомості, виконують світоглядну, а значить певною мірою і виховну функцію для спільноти. Міфічні ритуали та нарративні елементи пов'язані з певними територіальними топонімами та їх вербальними та образними корелятами в дописемній культурі, відображаючи рівень безпосереднього сприйняття себе та Іншого в просторі. Безумовно, відповідні дії та парадигми мислення виконують безпосередні виховні завдання по осмисленню набутого досвіду та засобів його передачі, вбудовування в певний комунікативний та згодом соціальний вимір існування людської істоти. М. Еліаде визначав географічний простір як певний архетип, пов'язаний з певною системою релігійних вірувань та обрядів.

Коли етнічні культури переходять на рівень свідомої рефлексії та фіксації її результатів в різних формах самобутнього, але досить розвинутого та розгалуженого культурного життя, досвід осмислення та опису навколишнього світу здобуває філософські модуси, в яких освітня парадигма закладена як система свідомих настанов щодо передачі досвіду не через розповідь, ліро-епічні та музикальні відтворювання того, що зафіксовано в історичній пам'яті нащадків, а через навчання, заняття, верифікацію засвоєного та відчутого, через різні канали отримання, засвоєння та подальшого розповсюдження інформації. Таким чином, в національно орієнтованих освітніх системах географічні смисли продовжують виступати одним із важливих параметрів існування освітнього простору як осередку культурної самобутності та однієї із фундаментальних засад цивілізаційного розвитку.

В епоху глобалізації відбувається, з одного боку, нівелювання етногеографічних систем просторово-часових координат, їх включення в простір медійної, віртуальної культури, перехід на загальнофілософський, теоретичний рівень, а з другого боку, центробіжні тенденції, поєднані з інтересом до проблеми національної ідентичності та своєрідності, прагнення до визначення параметрів існування етнічної одиниці у межах певних не просто географічних, а державних кордонів, хоча б і як частина більшого політичного утворення.

Не дивно, що осмислення цієї ідентичності набуває такого ж кроскультурного та міждисциплінарного характеру, як і культура в ситуації постмодерну, а загалом і постпостмодерну в цілому. Всі усталені межі нормального / девіантного, чоловічого / жіночого, дорослого / дитячого, традиційні соціальні, гендерні, професійні ролі та ознаки приходять в стан перманентної рухливості та мінливості. Адже філософська антропологія в минулому столітті і на початку нинішнього констатувала не тільки «смерть Бога», «смерть автора», але й «смерть людини», причому, як нам здається, є підстави говорити в даному випадку не тільки про людину як індивіда, але й про її національну ідентичність. В свою чергу, зосередженість на визначеності або тим більш зміні географічних кордонів призводить до втрати не тільки зрозумілих просторових координат для пересічної людини, але створює загрозу для втрати самої людяності, загрозу для миру та толерантних відносин між народами та різними етнічними групами. Йдеться не про абсолютний космополітизм як норму життя, а про вкоріненість національної ідентичності саме у духовних витоках, про розуміння важливості не буквальных, а міфологічних, архетипичних, світоглядних орієнтирів того и іншого етносу, вкоріненіх насамперед в фольклорних рівнях колективної

свідомості та поведінки. Щодо українців, то відомий український культурний та церковний діяч І. Огієнко визначав толерантність як одну із ознак своєрідності української культури. Можливо, це було пов'язано в тому числі із мінливістю кордонів України, нестабільністю та короткочасністю періодів її державності.

В сучасних гуманітарних дослідженнях відбувається, по-перше, подальше поглиблення зазначеного дискурсу, по-друге, його надзвичайна диверсифікація, проекція на найрізноманітніші дослідницькі стратегії. При цьому сучасна наукова рефлексія з приводу концепту географії та споріднених явищ дотримується в цілому міждисциплінарного підходу і одночасно висуває певні філософські або принаймні загальнотеоретичні та світоглядні засади, що дозволяє говорити про т. зв. філософію географії в широкому сенсі та власне філософію географії. Серед розгалужень першої можна назвати політичну географію, економічну географію, моральну географію, різні варіанти теологічної географії (географія Бога, географія Біблії) та ін.; прикладом другої є праці сучасного американського філософа Ахілле Варзі.

За визначенням останнього, онтологічне різноманіття географії створює «ідеальний предмет для філософських пошуків», насамперед в галузі соціальної та політичної філософії та суміжних науках, зокрема, екологічній етиці. Крім того, є досить широкий спектр пов'язаних з цим практичних проблем, як-то соціальне вибудовування природного середовища, іконографія ландшафту і т.п. Як зазначає Варзі, певні питання, які вирішує філософ географії, «співпадають з тими, які вирішує будь-який філософ, який здійснює метафізичну розвідку комплексних структур соціального світу» [13, р. 3].

Варзі розглядає в якості філософської проблеми в географії насамперед проблему межі, кордону. Географічні об'єкти дуже тісно пов'язані з місцем у просторі, яке вони займають, але завжди це не тільки певна частина простору, але вона відокремлена від решти визначеними межами. При цьому ця визначеність зберігає певну долю невизначеності в силу відсутності чітких критеріїв оцінки, наприклад, висоти гори, а також умовності буквальних та особливо умовних ліній, що корелюють межі або самі контури тих чи інших природних явищ та територій, які часто не тільки умовні, але й рухливі. Ми можемо додати до концептів, розглянутих Варзі, що мають пряме відношення до географії, але при цьому несуть певне філософське навантаження, й такі образи, як острів, який є однією з найбільш популярних міфологем в історії культури, або, наприклад, лабіринт.

Сучасна філософія географії стала одним із способів людини окреслювати навколо себе метафізичний кордон і осмислювати навколишній простір: гендерний, культурний, соціальний, політичний, моральний, естетичний, конфесійний. Відповідно формуються і виокремлюються в загальному освітньому просторі постмодерного чи то вже пост-постмодерного та пост-інформаційного суспільства такі дисципліни, як політична географія (В. Брустейн), систематична географія (В. Девіс), економічна географія (Дж. Рассел Сміт), екологічна географія (Г. Коулз), моральна географія (Дж. Л. Мачор), соціологія географії, різні варіанти теологічної географії, як географія Бога, географія Біблії, географія творіння, географія американської релігії (Е. Гауштад). Ми вважаємо, що одночасно все це форми освітньої діяльності, які реалізуються через викладання, наукові проекти та публікації і є відкритим полем для подальшої проєктивної діяльності (М. Епштейн) сучасних гуманітарних наук. Філософія географії виконує свої освітні функції у всіх цих випадках і не будучи предметом рефлексії, і стаючи вже не просто окремою цариною знань, але й навчальним предметом.

У сучасному світі географічні смисли виступають одним із важливих параметрів існування освітнього простору. Світовий освітній простір об'єднує національні освітні системи різного типу та рівня, вони значно розрізняються за філософськими і культурними традиціями, рівнем цілей і завдань. Тому слід говорити про сучасний світовий освітній простір, як про той, що формується в єдиному організмі при наявності в кожній освітній системі глобальних тенденцій і збереженні різноманітності. Географічна структура світової освіти втілює територіальні та

статистичні пропорції в розвиток національної системи кожної країни, окремих регіонів і континентів, глобальної взаємодії між системами освіти окремих країн і регіонів. Важлива роль відводиться географам в збереженні і поліпшенні природного середовища, тому актуальним завданням стає підготовка висококваліфікованих фахівців, що мають широкий географічний кругозір, дозволяє бачити природу у всіх її складних взаємозв'язках, і що володіють глибокими теоретичними знаннями, практичними навичками та сучасними методами дослідження по одній з дисциплін географічного циклу.

Висновки. Таким чином, освітня модель життєтворчості може бути визначена через проблему людини як представника певної етнічної спільноти і мешканця певного географічного середовища, в такій ж мірі, як суб'єкта, учасника і творця культурного простору, в тому числі освітнього. Якщо до природного середовища людині насамперед треба пристосовуватися, то щодо культурного простору, вона сама акумулює та формує його смисли, а також тієї ідентичності, яку вона відчуває як приналежна до певної етнічної / національної спільноти. Пізнавальний потенціал світоглядних пошуків закладений ще в дописемній культурі, але вже на рівні свідомих пошуків ідентичності і тих культурних практик, через які вона осмислюється та здобувається, включаючи освітні проекти, формуються певні компоненти філософського осмислення географії. В українській культурі освітня практика стала формою збереження національної ідентичності та визначення кордонів буття пересічного українця.

Бібліографічні посилання:

1. Баяновська М. Р. Життєтворчість та духовні змагання велета : [до 100-річчя Ф. Потушняка] / М. Р. Баяновська // Слово вчителя. – 2010. – 31 березня. – С. 6–7.
2. Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. Філософсько-світоглядний аналіз: наукове видання / Н. Богданова. – К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. – 302 с.
3. Ванова Н. Життєтворчість О. Довженка як форма соціально-комунікативної практики / Н. Ванова // Теле- та радіожурналістика. – 2011. – Вип. 10. – С. 9–13.
4. Горностай П. П. Життєві ролі та життєтворчість / П. П. Горностай // Наукові студії з соціальної та політичної психології. – Вип. 5(8). – К. – 2002. – С.81–91.
5. Джура О. Д. Основні чинники формування культури життєтворчості особистості / О. Д. Джура // Гілея: науковий вісник : збірник наукових праць. – К. : ВІР УАН. – 2012. – Вип. 67 (12). – С. 504–508.
6. Доній В. М. Мистецтво життєтворчості особистості : наук.-методичний посібник : у 2 ч. / [В. М. Доній, Г. М. Несен, Л. В. Сохань, І. Г. Єрмаков та ін.]. – К. : ІЗМН, 1997.
7. Єрмаков І. Педагогіка життєтворчості: орієнтири для XXI століття / І. Єрмаков // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник / ред. кол. Н. Софій та ін. – К. : Контекст, 2000. – 336 с.
8. Життєтворчість особистості. Я на шляху досконалості. Бесіда. Творчі завдання; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://razom.znaimo.com.ua/docs/1137/index-76608-69.html>
9. Іванцев Л. І. Становлення майбутнього вчителя як суб'єкта життєтворчості: Монографія / Л. І. Іванцев. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2007. – 208 с.
10. Романовська Л. І. Життєтворчість як самоактуалізація і самовдосконалення особистості в процесі соціально значущої діяльності дитячих громадських об'єднань / Л. І. Романовська // Таврійський вісник освіти. – 2010. – №1. – С. 39–47.
11. Школа життєтворчості – нова модель навчального закладу XXI століття [Електронний ресурс] // Освіта.UA. – Режим доступу : http://osvita.ua/school/lessons_summary/administration/29705/print/
12. Філософія : курс лекцій / І. В. Бичко та ін. – К. : Либідь, 1993. – 576 с.
13. Varzi A. C. Philosophical Issues in Geography – An Introduction / A. C. Varzi // Topoi 20:2 (2001), – P. 119–130.

Завгородько Л.В. Філософія географії и образовательная модель жизнетворчества.

Образовательная модель жизнетворчества понимается как реализуемая не только на уровне личностного поведения и мышления, но и этнонациональной идентичности. Ее осмысление происходит в сети координат, укорененных в определенном социокультурном пространстве. Само осмысление становится предметом рефлексии в философии географии как междисциплинарной области знания.

Ключевые слова: жизнетворчество, философия географии, образовательное пространство, идентичность.

Zavhorodko L. Philosophy of Geography and Educational Model of the Life Creativity

The article is aimed to clarify the role played by some geographically-oriented concepts like space and border and its philosophical understanding, in other words the philosophy of geography in models of life and creativity, especially at the educational level. Educational model of the life creativity is understood as a vital and creative framework implemented not only at the level of personal behavior and thinking, but also ethnic and national identity. Education is primarily spiritual space, which, however, is implemented into the socio-cultural reality, a network of human, professional, religious attitudes, norms and traditions. It is the cultural space we consider it appropriate to consider as a space for personal identity formation and its vital and creative potential. In this space, a person acts as a social and spiritual being, but this sociality and spirituality and gain contours are achieved through the relation to the Other, communication, cultural practices, and educational guidance. Models of the life creativity require verification that takes place, including through public / private nature of social and educational systems, respectively. Understanding the educational model of the life creativity happening on the network coordinates, rooted in certain social and cultural space. The philosophy of education is the best way to make sense of combination of the individual and the public interest orientation of these aspirations. We believe the original coordinate system for human living space and a set of geographic, social and cultural dimensions in the spatial existence of ethno-national community. From this point of view geography can be seen not just as a specific discipline or field of methodological understanding of the relationship with the environment, but also a means of philosophical reflection on the spatial existence. When ethnic cultures move to the level of conscious reflection and its fixation results in various forms of original, but a well-developed and diversified cultural life, the experience of understanding and describing the world gets philosophical modes in which the educational paradigm founded as a system of conscious installations for the transfer of experience. The experience has been transmitted not so much through a story, lyric and epic music reproduction of the historical memory but through education, training, verification of the gained experience and various channels of receiving, assimilation and further dissemination. Thus, in nationally-oriented educational systems geographical dimensions and models continue to constitute the educational space as a center of cultural identity and one of the foundations of the civilization development.

Keywords: life creativity, philosophy of geography, educational space, identity.

Надійшла до редколегії: 15.12.2013 р.

УДК 378:37.01

М. О. Колодило

Національний технічний університет України «КПІ»

КУЛЬТУРНИЙ КАПІТАЛ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВІДТВОРЕННЯ У ВИЩІЙ ОСВІТІ (СОЦІАЛЬНО - ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС)

В контекстах сучасної інформаційної доби суспільний попит на вищу освіту невпинно зростає, оскільки саме вона відкриває для людини можливості особистісного розвитку та професійної самореалізації. В той же час сама система освіти є провідним каналом відтворення в суспільстві всіх форм культурного капіталу (за П.Бурдьє). Цікавим в даному контексті виглядають також особливості формування в закладах вищої освіти культурного капіталу студентства.

Ключові слова: культурний капітал, форми культурного капіталу, система вищої освіти, соціальний статус, професійна діяльність, освітній потенціал, студентство

В реаліях сучасного інформаційного суспільства рівень та якість отриманої людиною вищої освіти, відкривають для неї широкі можливості професійної та особистої самореалізації в соціальному житті. Іншим ресурсом, не менш затребуваним у молодій людини, є капітал, оскільки володіння ним також визначає статусну позицію індивіда в соціальній структурі. Первинне сприйняття капіталу досить часто відсилає нас саме до економічного його виміру, хоча, не лише в науковому дискурсі, але й в практиці життя, сам капітал представлений кількома формами, кожна з яких відображає ті чи інші сторони діяльності людини. В питанні професійної реалізації особистості, провідного значення набуває культурний капітал, оскільки саме він за своїм змістом та специфікою може бути відтвореним в системі вищої освіти, відповідаючи при цьому суспільним очікуванням студентів щодо призначення вищої школи. По суті, реалізація функції освіти і відбувається шляхом санкціонованої передачі в спадок культурного капіталу. Повертаючись до реалій сьогодення, мусимо визнати, що система вищої освіти не спроможна